

معماری اطلاعات در مجلات علمی-پژوهشی الکترونیکی تمام متن حوزه طب نظامی Information Architecture in Full-text Scientific Electronic Journals in the Field of Military Medicine

سمانه سادات حسینی ذیجود، لاله صمدی *

Samaneh-Sadat Hosseini-Zijoud, Laleh Samadi *

گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران

Department of Knowledge and Information Science, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, Iran.

نامه به سردبیر

با توجه به اهمیت مجلات علمی-پژوهشی الکترونیکی فارسی زبان حوزه طب نظامی، بررسی معماری اطلاعات آنها، تحت دو مقوله به هم پیوسته معماری سازماندهی اطلاعات و معماری مجله ضروری می‌نماید. معماری اطلاعات (Information Architecture) هنر و علم سازماندهی اطلاعات در وبسایتها، اینترنتها، نرم‌افزارها، و واسط‌های کاربر است (۱). معماری اطلاعات، عبارت است از طراحی ساختاری سامانه‌های اشتراک اطلاعات، که با هدف ارتقاء دسترس‌پذیری و کاربردپذیری انجام می‌شود. معماران اطلاعات، چارچوبی برای چیدمان اطلاعات تعریف می‌کنند تا کاربر به سرعت و سهولت به اطلاعات مورد نظر خود دست یابد. امروزه برای ایجاد معماری اطلاعات مؤثر از مدیران و طراحان اینترنت، مدیران و طراحان وب‌گاه، طراحان رسانه‌های تصویری، برنامه‌نویسان، کتابداران و اطلاع‌رسانان، محققان فنی و سایر افرادی که به نوعی در طراحی سیستم‌های اطلاعاتی نقش دارند، استفاده می‌کنند (۱).

بررسی وضعیت معماری اطلاعات ۴ مجله ایرانی حوزه طب نظامی شامل مجله طب نظامی، مجله ابن سینا، مجله طب جانباز و مجله طب انتظامی و مقایسه آن با مجله Military Medicine آمریکا بعنوان معتبرترین (ضریب تاثیر ۰/۹) و با سابقه‌ترین (۱۲۴) سال سابقه چاپ) مجله در حوزه طب نظامی در سطح جهان (۲) نشان می‌دهد که این مجلات به طور عمده با معماری اطلاعات مطابقت دارند و از کیفیت استانداردهای بین‌المللی برخوردار هستند که جزئیات آن در ادامه شرح داده می‌شود. بر مبنای سیاهه واریسی پژوهش Francke (۳) و با مشاهدات و بررسی‌هایی که طی جستجو در وب‌گاه اختصاصی این مجلات انجام شد مشخص گردید که تمام ۵ مجله تحت بررسی، دارای راهنمای تهیه و تنظیم مقالات، شیوه‌نامه ارسال مقاله، یکدست بودن فرمت مقالات، مکانیزه بودن دریافت و پذیرش مقالات، داشتن شماره استاندارد بین‌المللی نشریات (شاپا)، مشخصات نشر،

امکان دسترسی به متن کامل، امکانات جستجو، پیوند به صفحه اصلی، اهداف و دامنه، امکان ارتباط با مسئولان، رعایت حق مؤلف، آدرس، پست الکترونیکی، شماره تلفن، نامبر و کد پستی هستند. هیچکدام تبلیغات غیرمرتبط نداشتند. همه مجلات دارای ناشر دولتی هستند.

نتایج بررسی نشان داد که مجلات ایرانی تحت بررسی در سال حدود ۳۲ مقاله منتشر کرده‌اند در حالی که ماهنامه Military Medicine آمریکا، در سال حدود ۱۵۰ مقاله منتشر می‌کند. مجلات ایرانی تحت بررسی، دارای شاخص فرایند ارزیابی مقالات و درج متوسط زمان پذیرش مقاله‌ها تا زمان چاپ نهایی مقاله هستند اما مجله Military Medicine آمریکا فاقد چنین شاخص‌هایی بود. زبان وب‌گاه همه مجلات ایرانی تحت بررسی، به دو زبان فارسی و انگلیسی است در صورتی که وب‌گاه مجله Military Medicine آمریکا فقط به زبان انگلیسی است. میزان مقالات خارج از کشور برای مجلات ایرانی تحت بررسی صفر درصد بود که علت آن را می‌توان به فارسی زبان بودن این مجلات مرتبط دانست، در حالی که در مجله آمریکایی حدود ۳۰ درصد از مقالات، از خارج از آمریکا بود. همچنین نتایج این بررسی نشان داد که تنها در مجلات طب نظامی و طب جانباز اخلاق پژوهش رعایت شده است و در دیگر مجلات به طور شفاف مشخص نیست. اشاره به این نکته نیز حائز اهمیت است که تنها در مجله طب جانباز، پیوندهای مفید وجود داشت. تقریباً انتشار تمام مجلات تحت بررسی به صورت روزآمد است. همه مجلات تحت بررسی، آرم سازمان خود را در صفحه اصلی قرار داده‌اند که البته مجله طب جانباز از این مسئله مستثنا است.

بررسی اعتبار علمی در مجلات نشان داد که میزان اعضای هیئت تحریریه خارج از مؤسسه در مجله طب نظامی حدود ۷ درصد، مجله طب انتظامی حدود ۶۰ درصد و مجله Military Medicine آمریکا حدود ۲۰ درصد و بقیه مجلات نامشخص بود. رتبه و رزومه علمی اعضای هیئت تحریریه مجلات طب نظامی و

فارسی زبان حوزه طب نظامی است که در اسکوپوس نمایه می‌گردد. مجله امریکایی علاوه بر اسکوپوس در نمایه‌های استنادی Thomson Reuters و PubMed نیز نمایه می‌شود. با توجه به اینکه مجلات علمی-پژوهشی الکترونیکی فارسی زبان حوزه طب نظامی هنوز در ابتدای راه هستند و استفاده از مفاهیم معماری اطلاعات در محیط‌های اطلاعاتی پیوسته به عنوان عنصری سازنده و موثر در نظر گرفته می‌شود، لذا بررسی وضعیت مجلات الکترونیکی با توجه به چگونگی ساختار بندی، محتوا، سازماندهی و جستجوی اطلاعات، ضروری است، تا با داشتن اطلاعات دقیق در این زمینه، بتوان در راستای ارتقاء مجلات حوزه طب نظامی گام‌های موثرتری برداشت.

منابع

1. Vara N, Zera atkar N, Partow P. Evaluation of Websites of English-Language Journals Classified by the Ministry of Science, Research and Technology and the Ministry of Health and Medical Education. National Studies on Librarianship and Information Organization. 2012; 22: 26-37.
2. Izadi M, Shahyad S, Lotfiazar A, Saadat S H, Hosseini Zijoud S M, Hosseini Zijoud S M. Descriptive Evaluation of Military Medicine

انتظامی شامل ۸۰٪ استاد و دانشیار و بقیه نامشخص بود. در هیئت تحریریه مجله امریکایی ۲ نفر فرانسوی و بقیه اعضا امریکایی بودند. در مجلات ایرانی تحت بررسی همه اعضا ایرانی هستند و فقط در مجله طب جانباز ۲ نفر از اعضای ایرانی وابستگی سازمانی مالزیایی و امریکایی دارند که علت این امر را می‌توان در فارسی بودن زبان ۴ مجله ایرانی دانست. سردبیر مجلات طب نظامی و انتظامی دارای درجه علمی استادی هستند در حالی که سردبیر مجله Military Medicine امریکا دارای درجه نظامی است و درجه علمی آن ارائه نشده است. از میان مجلات ایرانی تحت بررسی تنها مجله طب نظامی که وابسته به دانشگاه علوم پزشکی بقیه‌الله است تنها مجله

- Journals in Iran and the World. J Mil Med. 2016; 18 (3):280-289
3. Francke H. (Re) creations of Scholarly Journals: Document and Information Architecture in Open Access Journals. Ph.D Dissertation, Göteborg University and University College of Boras. Retrieved January 22, 2010.